

УДК 796.071.24 (477)

ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОГО ТЕНІСУ У СВІТОВІЙ ПРАКТИЦІ. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА У ПЕРІОДУ (1988 р. – ДО ТЕПЕРІШНЬОГО ЧАСУ)

Ольга БОРИСОВА

Національний університет фізичного виховання і спорту України

Анотація. Враховуючи, що теніс – це своєрідна модель розвитку спорту, наші дослідження базуємо на проблемно-комплексній концепції, що передбачає вивчення проблем кожного історичного періоду, а не окремих фактів. У статті проаналізовано особливості функціонування тенісу в V періоді та фактори, що впливають на його розвиток. Сьогодні в тенісі сформований ефективний механізм взаємодії керівних органів не тільки з комерційними організаціями, але, що надзвичайно важливо зі структурами олімпійського спорту. Подібного механізму неможливо побачити в жодному іншому виді спорту.

Ключові слова: професійний теніс, спортивно-комерційний вид діяльності, система організації й управління, спортсмен-професіонал.

Постановка проблеми. Вивчення професійного тенісу в історичному аспекті становить особливий інтерес для наукового дослідження, що обумовлено декількома причинами. По-перше, сьогодні теніс є одним із найпопулярніших видів спорту, що має розвинену інфраструктуру, стабільну фінансову базу, комерційний інтерес як з боку засобів масової інформації, так і великих промислових компаній, а призові фонди турнірів і заробітки тенісистів істотно перевищують доходи представників інших видів спорту, таких як легка атлетика, плавання й навіть такого комерційно привабливого виду спорту як гірські лижі, одного із наймасовіших видів розваг, що становить цілую туристичну індустрію. Але ж в 1920 роки теніс істотно за показниками розвитку й популярності не відрізнявся від них. По-друге, теніс зародився як олімпійський вид спорту, проте через певні причини розвивався більше ніж 60 років поза олімпійським рухом, що сприяло його професіоналізації й формуванню професійного напрямку, а сьогодні теніс увійшов до олімпійської програми, але вже зі своїми умовами й правилами. Слід зазначити, що професіоналізація й комерціалізація охопила практично весь олімпійський спорт, однак багато хто із традиційних видів спорту не мають такого колосального досвіду розвитку спортивної індустрії, як теніс. Саме вивчення особливостей розвитку тенісу на різних історичних етапах, чинників, що обумовлюють його функціонування й модифікацію, може лягти в основу розробки концепції розвитку видів спорту на сучасному етапі.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Робота виконується в рамках теми 1.1.4 "Історичні й організаційні напрямки розвитку професійного спорту в Україні" Зведеного плану НДР у галузі фізичної культури й спорту на 2006 – 2010 рр. Міністерства України у справах сім'ї, молоді і спорту, номер державної реєстрації 0106U010760 та теми 1.2 «Сучасний професійний спорт та шляхи його розвитку в Україні» Зведеного плану НДР у сфері фізичної культури й спорту на 20011-2015 рр. Міністерства України у справах сім'ї і молоді і спорту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження тенісу як виду спорту, які проводили закордонні і вітчизняні автори [1-4], визначили належність тенісу до професійного спорту та специфічні особливості розвитку вітчизняного тенісу, а саме функціонування елементів професійного спорту ще в 50 – 80-ті роки. Дослідження професійного спорту обґрунтовували його значущість як соціального явища, визначили його мету, завдання, функції і тенденції розвитку, систему організації й управління, а також умови його функціонування. Дослідження базувалися на вивченні ігрових видів професійного спорту, як-от: бейсболу, футболу, баскетболу і хокею. У галузі професійного тенісу дослідження не були комплексними, а стосувалися окремих історичних фактів його розвитку і не відображували цілісної картини розвитку сучасного світового професійного тенісу.

Мета дослідження – визначення особливостей організації й управління системою

професійного тенісу в V періоді (1988 р. – до теперішнього часу) з урахуванням впливу тенденцій розвитку світового спорту.

Методи дослідження: системний аналіз; історико-логічний метод; аналіз наукової літератури й документів; абстрагування, індукція, дедукція; порівняння й зіставлення; функціонально-структурний аналіз.

Результати досліджень та їх обговорення. Під час досліджень історії розвитку сучасного тенісу виявлено переважний вплив на формування організаційної системи виду спорту як внутрішніх, так і зовнішніх факторів, серед яких: зацікавленість вищих прошарків суспільства, діяльність Міжнародної федерації тенісу (ITF), Асоціації тенісистів-професіоналів (АТР), Жіночої тенісної асоціації (WTA), Міжнародного олімпійського комітету і його президентів, економічні й загальносвітові явища (рис. 1). У своєму розвитку сучасний теніс пройшов 5 історичних періодів: 1875 – 1895; 1896 – 1925; 1926 – 1967; 1968 – 1987; 1988 – до теперішнього часу, які обумовлені формуванням і розвитком аматорського й професійного напрямів тенісу в міжнародній практиці, створенням різних систем підготовки й змагань, функціонуванням зазначених систем окремо й при взаємодії один з одним, домінуванням одного або іншого напрямку тенісу на міжнародній арені.

П'ятий період (1988 р. – до теперішнього часу) характеризується інтенсивним розвитком тенісу в усіх напрямках. Глобалізація громадського життя знайшла своє відбиття й у розвитку тенісу на національному, регіональному й міжнародному рівнях. Важливим показником процесу глобалізації в тенісі є повернення його до олімпійської програми, а також удосконалення системи організації спортивних змагань, що формують єдину модель професійного й олімпійського напрямів. Усе це свідчить про формування єдиного транснаціонального спортивного руху, в якому учасниками є представники різних професій: спортсмени, тренери, лікарі, фармакологи, спортивні функціонери, політики, бізнесмени, журналісти й інші представники засобів масової інформації тощо.

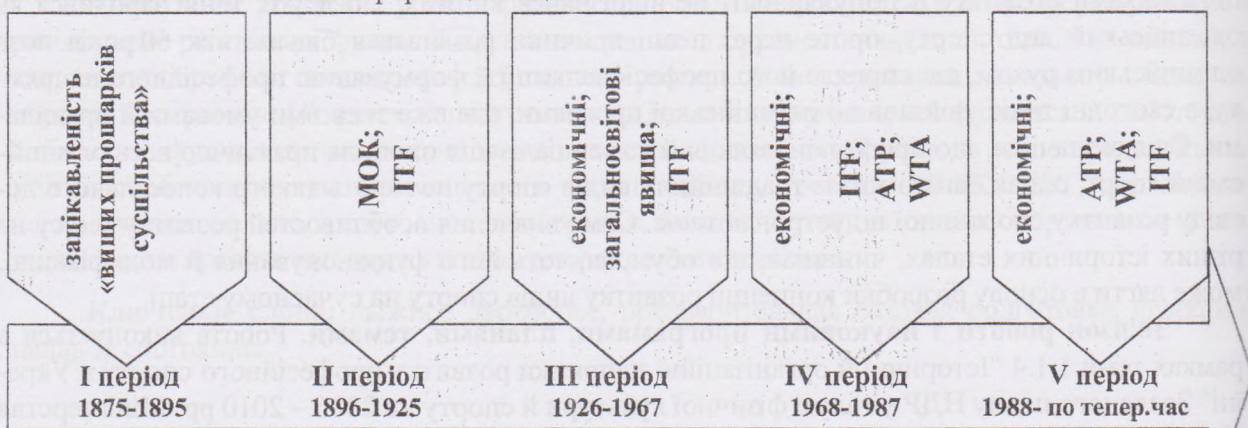

Рис. 1. Чинники розвитку тенісу в різні історичні періоди

Зазначені процеси не могли не вплинути й на реорганізацію управлінських структур, формату проведення турнірів. Наприкінці 1980-х рр. відбувся розкол між АТР та ITF, а подальша реорганізація світового тенісу призвела до трансформування 1989 р. АТР з асоціації гравців у професійний тур, а від 1990 р. проведення серії турнірів АТР Tour замість серії Гран-Прі. 1995 року WTA також об'єдналася з Радою жіночого тенісу для організації професійного туру, унаслідок чого жіноча серія турнірів «Virginia Slims» була замінена на серію WTA Tour. Тенденції об'єднання організацій та інших суб'єктів тенісу відзначалися й надалі. 2008 року керівні організації світового тенісу WTA, ITF, АТР та Комітет «Великого Шлему» об'єдналися в єдину Спілку, а також уперше в історії професійного тенісу три провідні гравці Р. Надаль, Н. Джокович, стають членами Ради гравців АТР, а Р. Федерер – президентом.

1988 року на Іграх XXIV Олімпіади, що проходили в Сеулі теніс знову з'явився в офіційній програмі олімпійських змагань, проте, незважаючи на дозвіл МОК брати участь тенісистам-професіоналам в Іграх, велика кількість провідних гравців не виявили бажання вибо-

ривати олімпійські нагороди. Позитивним чинником для підвищення значущості олімпійського турніру, починаючи від 2000 р., є нарахування рейтингових очок. Для подальшої пропаганди олімпійського тенісу ITF створила Клуб медалістів-олімпійців, до якого належать призери Олімпійських і Паралімпійських ігор. Слід зазначити, що на Іграх гравці одержують тільки національні премії. Проте черед олімпійських чемпіонів відзначаються лідери сучасного тенісу: німкеня Ш. Граф (1988 р.), швейцарець М. Россе (1992 р.), американці А. Агассі й Л. Девенпорт (1996 р.), німецька чоловіча пара Б.Беккер і М.Штіх (1992 р.), чилієць Н. Масу й бельгійка Ж. Енін-Арден (2004 р.), іспанець Р. Надаль і росіянка О. Дементьєва (2008 р.). Сьогодні відзначається принципова зміна ставлення професійних тенісистів до Олімпійських ігор. Так, після перемоги в Пекіні іспанець Р. Надаль заявив: "Я знаю, що в тенісі набагато важливіше виграти "Великий Шлем", ніж Олімпіаду. Але тут в тебе є шанс усього раз у чотирі роки. Крім того, я думаю, що моя перемога – це перемога для всієї країни. Що може бути краще? Я виграв для величезної кількості людей, не тільки для себе. Я переміг з тієї причини, що я неймовірно провів тут час, було дуже приємно перебувати в олімпійському селищі. Я насолоджувався атмосферою тут значно більше, ніж на звичайному турнірі. Це абсолютно інший досвід. Я полюбив Олімпіаду!» [5-7].

Починаючи від 1990 р., у чоловічому професійному тенісі відзначається новий етап розвитку, що характеризується залученням IBM як генерального спонсора туру, зміною стосунки між гравцями й організаторами, які стали партнерськими. Наступні роки показали необхідність подальшої реорганізації професійних турів, що обумовило проведення найбільш радикальних за всю історію реформ як з боку АТР, так і WTA, а саме: скорочення сезону, збереження здоров'я гравців, ріст призового фонду й врахування інтересів глядачів. У результаті цього від 2009 р. АТР Тур офіційно перейменований в АТР World Tour, містить 63 турніри, що відбуваються в 31 країні світу, спрощена структура АТР World Tour, введено новий рейтинг і нові назви серії турнірів: Masters 1000, АТР World Tour 500 и АТР World Tour 250. Крім того, зросли призові тенісистів на 33%. Більше ніж 1 мільярд доларів США вкладені в розвиток інфраструктури й спортивних споруд. У жіночій професійній серії застосована нова класифікація турнірів, а саме: два класи турнірів – «Premier» (20) (Premier Mandatory (4), Premier (5), Premier (10)) і «International» (31), а також турніри "Великого Шлема" і Підсумковий Sony Ericsson Championships. У результаті цього WTA Tour 2009 р. містить 54 турніри, які проводяться у 31 країні, а призовий фонд туру збільшився на 40 % [2, 5-7].

У цей період відбувається подальша комерціалізація тенісу, збільшується вплив телебачення й спонсорів на його розвиток, що характерно не тільки для професійних структур, але й для ITF, яка 1998 року звернулася до Англійського спортивного банку (м. Рой Хемптона) з фінансовою пропозицією, а 2002 року кампанія BNP Paribas стає титульним спонсором Кубка Девісу, замінивши корпорацію NEC.

1996 року АТР і Mercedes-Benz укладають чотирирічний контракт, згідно з яким компанія забезпечує офіційне перевезення на турнірах АТР, розміщує автомобілі на сайтах турніру та свій логотип на сітках, як "офіційний автомобіль АТР". 2006 року АТР підписує кілька нових генеральних угод зі спонсорами, серед яких Південноафриканські Авіалінії (South African Airways) стають офіційними авіалініями; Стенфордська фінансова група (Stanford Financial Group) – офіційний партнер АТР у парному розряді. У цьому ж році в м. Майамі вводиться новий вид спорту для суперечливих м'ячів, що надалі успішно було використано в 13 турнірах. 2008 року було подовжено спонсорський контракт із South African Airways, Ricoh і Enel, а також укладено новий контракт із Barclays на спонсування фіналу чемпіонату АТР у Лондоні. Аналогічна ситуація складається й у жіночому тенісі. 1990 року Philip Morris і Kraft General Foods стають генеральними спонсорами WTA Tour, замінивши «Virginia Slims» після 15 років спільної роботи. Це привело до того, що вперше в історії жіночого тенісу призовий фонд жіночої серії становив 23 млн доларів США, із заключним турніром в 1 млн. доларів США (Manhattan Square Garden, Нью-Йорк). 1993 року призовий фонд турнірів збільшується на 23%. 1995 року змінюється головний спонсор серії, ним стає корпорація програмного забезпечення Sun, що автоматично призводить до збільшення у 2 рази преміального фонду фінального

Чемпіонату, що дорівнюється 2 млн доларів США. 2000 року свій трирічний контракт укладає косметична фірма Sanex, згідно з яким стає генеральним спонсором. 2003 року відзначається залучення нових спонсорів, але вже за континентальним принципом: Porsche стає спонсором WTA Tour на Північноамериканському континенті, а 2004 року Dubai Duty Free – генеральний спонсор Середньо-східного/Азійсько-Тихоокеанського регіону і Whirlpool – Європейського (до 2009 р.). 2003 року також підписано нові угоди з Lotto (одяг) і Luxilon (струни), які стали продовженням телевізійної угоди туру з Eurosport/Regency до 2007 р. 2005 року – Sony Ericsson генеральний спонсор світового туру, підписав шестирічний контракт на 88 млн доларів США, що стало самою потужною й тривалою спонсорською підтримкою в історії тенісу й жіночого професійного спорту [6-7]. Отже, залучення нових спонсорів сприяє інтенсивному розвитку тенісу, зростання популярності, зміцненню іміджу виду спорту, збільшенню призових фондів турніру, а також змінам правил змагань і впровадженню новітніх технологій.

Важливу роль у формуванні індустрії тенісу відіграє телебачення й комп'ютерні технології, основними напрямками діяльності яких стає подальша комерціалізація, продаж шоу, формування зірок, а як наслідок зміна правил змагань. Слід зазначити, що ТБ стає одним з основних джерел прибутків. 1991 року АТР продає для всесвітньої аудиторії перший телевізійний пакет чоловічих тенісних передач, що складає із 19 турнірів, а 1998 року передачі АТР транслюються більш ніж у 200 країнах. 1995 року створюється перший веб-сайт АТР, а 2001 року – ATPtennis.com стає самостійною структурою. Це сприяє формуванню організації АТР Properties, основним напрямком діяльності якої є подальша комерціалізація, маркетинг, ліцензування, а також радіотрансляції. 2002 року тенісисти дедалі частіше з'являються у телевізійних шоу й популярних журналах, і АТР починає видання власного журналу «РІВНО» (DEUCE magazine). Для найкращого подання професійного тенісу своїм уболівальникам АТР об'єднується з WTA Tour для створення програми «Одна гра». Все це сприяє й реалізації політики АТР щодо задоволення інтересів гравців, уболівальників, спонсорів і ЗМІ. 2006 року ліквідуються 5-сетові фінали на престижних турнірах, зменшується кількість гравців у сітках 5 турнірів АТР Masters Series (56 гравців замість 64), вихідні дні в турнірах АТР що неділі, що сприяє збереженню й профілактиці здоров'я тенісистів та підвищує можливість прямих теле-трансляцій матчів. Уперше, починаючи від 2000 р., АТР збільшує призові гроші, і створює багатомільйонний доларовий маркетинговий фонд. Реалізація сучасних маркетингових програм сприяє популяризації парної гри серед уболівальників. Слід зазначити, що це сприяло і значному зростанню (на 15%) прибутків АТР, шляхом підвищення глядацького інтересу: рекордна кількість уболівальників (4 млн чол.), телеглядачів і годин телетрансляцій. 2006 року генеральний спонсор жіночої професійної серії Sony Ericsson також заявив про нововведення щодо поліпшення зв'язків з уболівальниками шляхом введення інтерактивних методів: електронна телефонна лінія й тренування на корті. 2008 року WTA Tour заснував найбільшу в його історії рекламну кампанію "Шукаємо Героя?", розпочату напередодні Уїмблдону.

Однак, незважаючи на позитивні тенденції розвитку тенісу, існують певні проблеми. Яскравим прикладом цього є скасування берлінського турніру в травні 2009 р. WTA Qatar Telecom German Open внаслідок світової фінансової кризи, що змусила Федерацію тенісу Катару, яка володіла правами на його проведення, повернути ліцензію до WTA.

Наступною тенденцією розвитку сучасного тенісу є ріст популярності й істотне розширення географії. Так, 2002 р. найбільшого свого розвитку теніс досяг у США, Австралії, Великій Британії, Франції, Німеччині, Швеції, Росії, Італії, Іспанії та деяких інших країн, а кількість людей в усьому світі, що регулярно займаються тенісом, перевищила 85 млн осіб. Крім того, значно збільшується й кількість країн-членів ITF. Так, якщо у 2002 року їх було 198, то 2008 р. – 205. 1993 року також відзначається розширення географії турнірів жіночої професійної серії. Це насамперед азійський регіон, а саме: турніри в арабських країнах Доха й Дубаї, а 2001 року – у Катарі. Освоєння цього регіону сприяло не тільки залученню нових спонсорів і нових фінансових можливостей (Dubai Duty Free здійснюватиме фінансову підтримку туру до 2011 р.), але й відкриттю 2008 року нової штаб-квартири регіону Азія/Тихоокеанія в Пекіні (Китай). Раніше офіси існували в Санкт-Петербурзі (Флорида) й Лондоні (Англія) [6, 7].

Останнім часом тенісна індустрія розвивається особливо швидкими темпами – це вдосконалення матеріально-технічної бази, інвентарю тощо. 1988 року побудований новий сучасний тенісний центр у Фландерс-парку, надалі перейменований у Мельбурн-Парк. Це був перший стадіон із дахом, що розсувається. 1994 року розсувним дахом оснастили стадіон Gerry Weber у Халі, Німеччина, де вперше через дощ проведений матч на траві в залі. 2006 року на турнірі в Майамі серії Masters, а через рік на Відкритій першості США був застосований електронний огляд м'ячів, істотно змінилися ракетки. Для виготовлення тенісного інвентарю стали використовуватися новітні технології й надміцні композитні матеріали, широко застосовувані в аерокосмічній промисловості. Поява нового якісного інвентарю не могла не позначитися на зміні стилю, стратегії й тактиці гри, техніці ударів, швидкості гри. У результаті варіативність ігрових дій помітно знизилася, зникла колишня розмаїтість технічних прийомів. Проте порівняно з епохою дерев'яних ракеток стабільність ударів тенісистів високого класу сьогодні зросла на 50% [2,4,6].

Наступною характерною рисою сучасного тенісу є високий рівень конкуренції. З кожним роком кількість професійних тенісистів, які демонструють найвищий клас гри, постійно росте. Ніхто із суперників не має явної переваги. 1988 року відбувається зміна й світового лідера в жіночому тенісі. Шт. Граф уперше перемагає К. Еверт у фіналі Відкритого чемпіонату Австралії. Цього ж року Шт. Граф виграє Золотий «Великий Шлем» (перемога на 4 турнірах «Великого Шлема» впродовж одного календарного року, а також завоювання олімпійської медалі). Проте, до лідерів жіночого тенісу належать М. Навратилова (США), Г. Сабатіні (Аргентина), А. Санчес Вікаріо (Іспанія), К. Мартинес (Іспанія), М. Пірс (Франція). Гідною конкуренткою в 1991 – 1993 рр. була й американка М. Селеш. 1997 року М. Хінгіс (Швейцарія) стає першою тенісисткою, що за сезон заробила 1млн.дол., а через тиждень очолила рейтинг, тим самим завершивши царювання Ш.Граф, що тривав 377 повних тижнів (рекорд для чоловіків і жінок). Також людиною-легендою є М. Навратилова, яка виграла 1990 року свій 9 титул чемпіонки Уїмблдону (рекорд в історії тенісу), а за свою 32 річну кар'єру завоювала найбільшу кількість титулів як у жіночому, так і чоловічому тенісі.

Починаючи від 2002 р., американські тенісистки домінують на міжнародній арені: сестри американки Венус і Серена Вільямс стають лідерами світового тенісу. 2003 року С. Вільямс виграла Відкритий чемпіонат Австралії, тим самим завершивши «Великий Шлем Серени», у той час як К. Клейстерс (Бельгія) стала першою жінкою, що заробила 4 млн дол. за сезон. 2003 року в еліту тенісу входить представниця Бельгії Ж. Енен-Арден, яка 2008 року, очолюючи рейтинг, закінчила свою кар'єру у віці 25 років. Слід зазначити й представниць російського тенісу, які сьогодні домінують на міжнародній арені Д. Сафіна, С. Кузнецова, Е. Демет'єва, М. Шарапова, В. Звонарьова, та увійшли до історії тенісу й Олімпійських ігор. Уперше від 1908 р. представниці однієї країни зайняли весь п'єдестал у Пекіні: Олена Дементьєва (золото), Динара Сафіна (срібло) і Віра Звонарьова (бронза). 100 років тому це вдалося англійським спортсменкам.

Для чоловіків цей період також динамічний. Характерною рисою його є наявність яскравого вираженого лідера й великої кількості яскравих талановитих тенісистів. Упродовж усього періоду найбільша кількість тенісистів у світовій 10 відзначається у американців, проте починаючи від 2000 року лідерами стають представники Іспанії і Аргентини. Слід зазначити, що до 1990-х років лідером чоловічого тенісу тривалий час залишався представник Чехословаччини, змінивши громадянство на американське, І. Лендл. І лише після реорганізації професійного тенісу перший рядок рейтингу посів представник Швеції Ст. Едберг. Від 1992 року американські тенісистки знову очолюють світову еліту. Період 1993 – 1998 рр. по праву вважається епоєю П. Сампраса. Проте не можна не відзначити таких видатних гравців: М. Віландер (Швеція), П. Леконт (Франція), Дж. Коннорс (США), Дж. Макинрой (США), М. Мечірж (Словаччина), Я. Нан (Франція), П. Кеш (Австралія). З'являється ціла плеяда молодих тенісистів, серед яких Дж. Нурк (США), Б. Беккер (Німеччина), А. Агассі (США), М. Чанг (США), Г. Іванишевич (Хорватія), Т. Мустер (Австрія), М. Штих (Німеччина), П. Рафтер (Австрія), П. Корду (Чехія), Р. Крайчек (Нідерланди), С. Бругера (Бразилія) і ін. Важливим моментом була й поява наших спортсменів серед лідерів А.Медведєв (Україна), Є.Кафельников (Росія).

Починаючи від 2004 р., у чоловічому тенісі з'являється новий лідер Р.Федерер (Швейцарія), який упродовж наступних трьох років до 2007 р., не тільки очолює світовий табель про ранги, але й виграє основні турніри. Основним суперником його стає Р.Надаль (Іспанія), що зміг потіснити Р.Федерера тільки 2008 року. Серед видатних гравців останнього десятиліття слід визначити Е. Роддіка (США), Г. Куертена (Бразилія), Л. Хьюїта (Австралія), К. Мойя (Іспанія), Н. Джоковича (Сербія), а також російських тенісистів М. Сафіна й М. Давиденко. До світової еліти в останні роки увійшли Е. Мюррей (Велика Британія), Дж. Тсонга (Франція), Ф. Вердаско (Іспанія), Х.-М. дель Порто (Аргентина).

Оцінюючи виступи збірних команд в офіційних чемпіонатах у період 1988 – 2010 рр., можна зробити висновок, що в чоловічому тенісі виділити явного лідера неможливо: вісім команд ставали володарями Кубка Девісу – США (4 рази Німеччина (3), Франція (3), Швеція (3), Іспанія (3), Росія (2), Хорватія (1), Австралія (1). У жінок у Кубку федерації переможницями ставали 9 команд, однак безсумнівними лідерами є команди Іспанії (6 разів) і США (5). Всі інші команди – це представники європейських країн: Росія (3), Франція (2), Чехословаччина (1), Німеччина (1), Бельгія (1), Італія (1), Словаччина (1).

Аналіз динаміки виступів тенісистів-професіоналів упродовж 1998 – 2010 рр. свідчить, що найбільша кількість країн у першій десятці світового рейтингу й переможців основних тенісних турнірів відзначається в період 1998 – 2002 рр. – 16 країн, а у 2003 – 2010 рр. – 12. Також слід зазначити, що якщо на перших двох етапах 1988 – 1992 рр., 1993 – 1997 рр. відзначається явне домінування спортсменів США, то в 1998 – 2002 рр. дані показники розподіляються між 16 країнами, серед яких країни Європи й Австралія, а у 2003 – 2009 рр. – країни Європи й Аргентина. Також слід зазначити лідерство таких країн як Швейцарія (причому за рахунок одного гравця – Р. Федерера) і Іспанії (яке забезпечується завдяки Р.Надалю).

Прогресивним моментом у розвитку тенісу є зміна расового складу тенісистів. У жіночому тенісі це насамперед сестри Вільямс, які є лідерами жіночого тенісу, а також Пенг Шуай (Китай), Чи На (Китай), Дейт Крум Кіміко (Японія), Су-Вей Хшен (Тайпей), Ганна Кеосавонг (Велика Британія), Мірза Санія (Індія), Моріта Аумі (Японія), Сугіяма Аі (Японія), Шенг Джи (Китай). У чоловіків – це молоді гравці Дж.Тсонга (Франція), Г.Монфілс (Франція), Дж.Блейк (США), Дж.Оанна (США), Ен-Хшун Лу (Тайпей) та ін.

Характерною рисою даного етапу є й вирішення проблем жіночого спорту [2, 6, 7]. Так, чоловіки-переможці Уімблдонського турніру, як і учасники Відкритого чемпіонату Франції до 2007 р., одержували більші суми призових грошей, ніж переможці-жінки. У той же час розміри призових на Відкритому чемпіонаті Австралії і Відкритому чемпіонаті США однакові для чоловіків і жінок. Після гострої критики даного звичаю, 2007 року було ухвалено рішення вперше в історії Уімблдону зрівняти розмір призових для чоловіків і жінок – переможці одиночних турнірів в обох розрядах одержали по 700 тис. фунтів стерлінгів. Цій історичній події передувала 30-річна кампанія, розпочата Біллі Джин Кінг, за паритет жіночого й чоловічого тенісу в усіх чотирьох основних турнірах у 1991 року М. Селеш заробила більше ніж 2 млн доларів за сезон, як і лідер чоловічого тенісу Ст. Едберг; 2005 року К.Клейстерс як переможець Серії US Open заробила подвійні призові за перемогу на Відкритому чемпіонаті США, а її фінансовий чек становив 2,2 млн доларів. Це найбільший заробіток у жіночому тенісі й будь-яких інших офіційних турнірах чоловічого й жіночого тенісу. 2007 року перша ракетка світу Ж. Енен стала першою жінкою, яка заробила 5 млн доларів за сезон. 2003 року розпочато нову маркетингову кампанію "Зв'язок з вашою жіночою стороною", яку надалі гостро критикували. Однак 2004 року за допомогою голови Жіночої комісії Р. Бренсона, члена новоутвореної Глобальної ради WTA Tour успішно стартувала друга фаза програми. Для подальшої реалізації гендерної політики 2006 року розпочато глобальне співробітництво WTA з UNESCO щодо просуванню лідерів жіночого тенісу [2-3].

Зростання заробітків тенісистів-професіоналів обумовила їхню добродійну діяльність. 2005 року тенісисти на чолі з Р. Федерером створили фонд жертв цунамі, в який перерахували призові гроші та гроші від організації шоу «Всі зірки ATP Tour для рельєфу». Також був покладений початок глобального співробітництва ATP і UNICEF під назвою ACE (Assisting Children Everywhere – допомога дітям скрізь).

Проте, актуальними проблемами розвитку тенісу на сучасному етапі є етичні проблеми, договірні матчі й допінг; політичні, національні й расові питання. Проблема батьків гравців, які на сучасному етапі виконують роль тренерів і агентів, у розвиткові сімейного бізнесу полягає у нелегальних виплатах за участь у турнірах і ухиляннях від сплати податків, підписанні раних контрактів і психологічних проблемах юних гравців. Соціальна реалізація талановитих дітей, великі заробітки оголюють і таку проблему як насильство в сім'ї. Участь спонсорів в організації тенісних турнірів також має скандальні історії, а розвиток індустрії професійного тенісу й ріст його популярності спричиняє виникнення проблеми безпеки гравців.

Висновки.

1. Глобалізація сучасного тенісу обумовила не тільки формування єдиного транснаціонального спортивного руху, але й розвитку тенісу як спортивної індустрії.
2. Характерними рисами V етапу є реорганізація управлінських структур і формату проведення турнірів, об'єднання керівних організацій та інших суб'єктів тенісу, участь провідних гравців у керівництві професійним туром, високий рівень конкуренції, наявність явно вираженого лідера й великої кількості яскравих талановитих тенісистів, а також зміна соціальної приналежності гравців.
3. Повторне введення тенісу до олімпійської програми сприяло не тільки інтенсивному розвитку, росту популярності й зміцненню іміджу виду спорту, але й актуалізації проблем, що характерні для олімпійського напрямку, а саме: етичні проблеми, договірні матчі й допінг, проблеми жіночого спорту, політичні, національні й расові питання.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з визначенням основних трендів розвитку професійного тенісу.

Список літератури

1. Ангелевич А. Е. Первые ракетки / А. Е. Ангелевич. – М. : Физкультура и спорт, 1985. – 192 с.
2. Борисова О. В. Историко-теоретический анализ развития профессионального тенниса // Ольга Борисова // Вісник Запорізького національного університету : Фізичне виховання і спорт. – 2010. – №1 (3). – с. 43 – 47.
3. Гем И. Всемирный теннис: пер. с чеш. / И. Гем / предисл. С. П. Белиц-Геймана. – М. : Физкультура и спорт, 1979. – 264 с.
4. Метцлер П. Теннис: секреты мастеров / П. Метцлер. – М. : Гранд, 2000. – 315 с.
5. <http://www.atpworldtour.com/News/2010/News-Landing.aspx>.
6. <http://www.itftennis.com/abouttheitf/publications/2010/itfworld.asp>.
7. <http://www.sonyericssonwtatour.com/page/News/2010.html>.

СТАНОВЛЕНИЕ И РАЗВИТИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ТЕННИСА В МИРОВОЙ ПРАКТИКЕ. ОБЩАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА V ПЕРИОДА (1988 Г. – ПО НАСТОЯЩЕЕ ВРЕМЯ)

Ольга БОРИСОВА

Национальный университет физического воспитания и спорта Украины

Аннотация. Учитывая, что теннис – это своеобразная модель развития спорта, наши исследования базируются на проблемно-комплексной концепции, которая предусматривает изучение проблем каждого исторического периода, а не отдельных фактов. В статье проанализированы особенности функционирования тенниса в V периоде, и факторы, влияющие на его развитие. Сегодня в теннисе сформирован эффективный механизм взаимодействия руководящих органов не только с коммерческими организациями, но, что чрезвычайно важно со структурами олимпийского спорта. Подобный механизм невозможно увидеть ни в одном другом виде спорта.

Ключевые слова: профессиональный теннис, спортивно-коммерческий вид деятельности, система организации и управления, спортсмен-профессионал.

FORMATION AND DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL TENNIS
IN WORLD PRACTICE. A GENERAL CHARACTERISTIC
OF V PERIOD (1988 – UP TO PRESENT TIME)

Olga BORYSOVA

National University of Physical Education and Sports of Ukraine

Annotation. Considering tennis as original model of development of sports, our researches are based on the problem-complex concept which provides studying of problems of each historical period, instead of separate facts. In article features of functioning of tennis in V period and the factors influencing its development are analyzed. Today in tennis the effective mechanism of interaction of directing bodies not only with the commercial organizations is generated, but, that is extremely important with structures of Olympic sports. The similar mechanism cannot be seen in one another sports kind.

Key words: professional tennis, sports-commercial kind of activity, organization and management system, professional sportsman.

